

راهنمای مصور دامپزشکی (دنباله)

منبع: Illustrated Veterinary Guide

مؤلف: Silvio Pampiglione

مترجم: دکتر محی الدین نیرومند

۱۲- شاربین (Anthrax)

انتشار جغرافیائی: جهانی

منشاء آلودگی:

خاک آلوده ، لاشه علفخواران مبتلا ، پوست یا پشم علفخواران آلوده (دباغ خانه ها) .

عامل بیماری:

Bacillus anthracis یک باکتری بی هوازی ، گرم مثبت کپسوله (در خون و

بافت ها) است که تشکیل اسپور می دهد . در زمین ، اسپور ها ممکن است بیش از ۲۰ سال

زنده بمانند . (بطور میانگین ۳-۴ سال) . اسپور ها در یک لاشهء باز نشده تشکیل نمی شوند .

چون آنها برای رشد خود احتیاج به اکسیژن دارند . اسپور ها از طریق علفخواران ، پرندگان

شکاری ، گوشتخواران و کرمهای خاکسی منتشر میشوند .

روش انتقال:

قورت دادن اسپور ها در مراتع آلوده یا همراه غذای آلوده در اصطبلها ، آلودگی مستقیم

یا غیر مستقیم پوست (توسط مگسهای نیش زننده یا غیر نیش زن) یا از طریق خوردن گوشت

ر انسان ، گوشتخواران و خوک) بندرت اتفاق می افتد آلودگی از طریق آب و باغ خانه ها یا استنشاق گرد و غبار آلوده به باکتری (در انسان) نیز اتفاق می افتد .
نحوه ورود عامل بیماری به بدن :

دستگاه گوارشی ، معمولترین راه ورود جرم به بدن است . بندرت از طریق پوست (مجروح یا دستگاه تنفس اتفاق می افتد .
بزرگترین خطر آلودگی :

چرا کردن در نواحی آلوده به باکتری ، خاکهای آهکی ، خنثی یا قلیائی در فصول گرم و مرطوب (فصول بارانی) . این بیماری در دامهای جوان یا بیمار هر بیماری دیگر بیشتر است برای انسان ، در طی پروسه کردن گوشت ، پوست ، پشم یا موی حیوانات مناطق آلوده خطر آلودگی وجود دارد .
گونه های اصلی مستعد به بیماری :

بزها ، گوسفندان ، گاو ها ، اسب ها ، الاغها ، گاو میشها ، خوکها شترهای تندرو و انسان مهمترین این گونه ها هستند .
دوره کمون بیماری :

۱۴-۳ روز . .

یافته های درمانگاهی :

اشکال حاد بیماری : مرگ در چند ساعت بدون هیچگونه علائم ظاهری ، اشکال تحت حاد : تب بالا ، تاکی کاردی ، تنگی نفس ، اسهال ، خونریزی ، سیانوز ، زرد یا خونرنگ شدن شیر ، سقط جنین احتمالی و مرگ ۷۰-۹۰ درصد بیماران . اشکال مزمن : دوره بیماری طولانی است و بندرت شکل مزمن بیماری دیده میشود . در انسان : پوستولهای بد خیم (زخم) شدگی همراه با اثر زخم تیره رنگ در روی صورت و اعضاء فوقانی با حلقه های خیز دار ، تورم عروق لنفاوی و لنفادریت .

سپس تب و آشفته‌گی عمومی . شکل ریوی (کشنده) و شکل روده ای بیماری نیز وجود دارد .
تغییرات آسیب شناسی بدن :

جراحات عمومی سپتیمی سمی هموراژیک : خونریزی های سر سوزنی متعدد و اکیموز های منتشر در روی اندامها ، مخاطات و سرورزها ، ورم و خونریزی غدد لنفاوی ، اغلب ولی نه همیشه بزرگ و نرم و تیره شدن طحال (۸-۴ برابر اندازه طبیعی خود) ، خون تیره رنگ که منعقد نمی شود .

تشخیص آزمایشگاهی :

گسترش خونی رنگ آمیزی شده با Loeffler blue ، رشد در کشت شیشه ای یا ظاهر مشخص کلنی های سر ستاره ای ، تلقیح به خوکچه هندی موش به طریق زیر جلدی یا ایجاد زخم ، تست دیفوزیون مضاعف آگار .

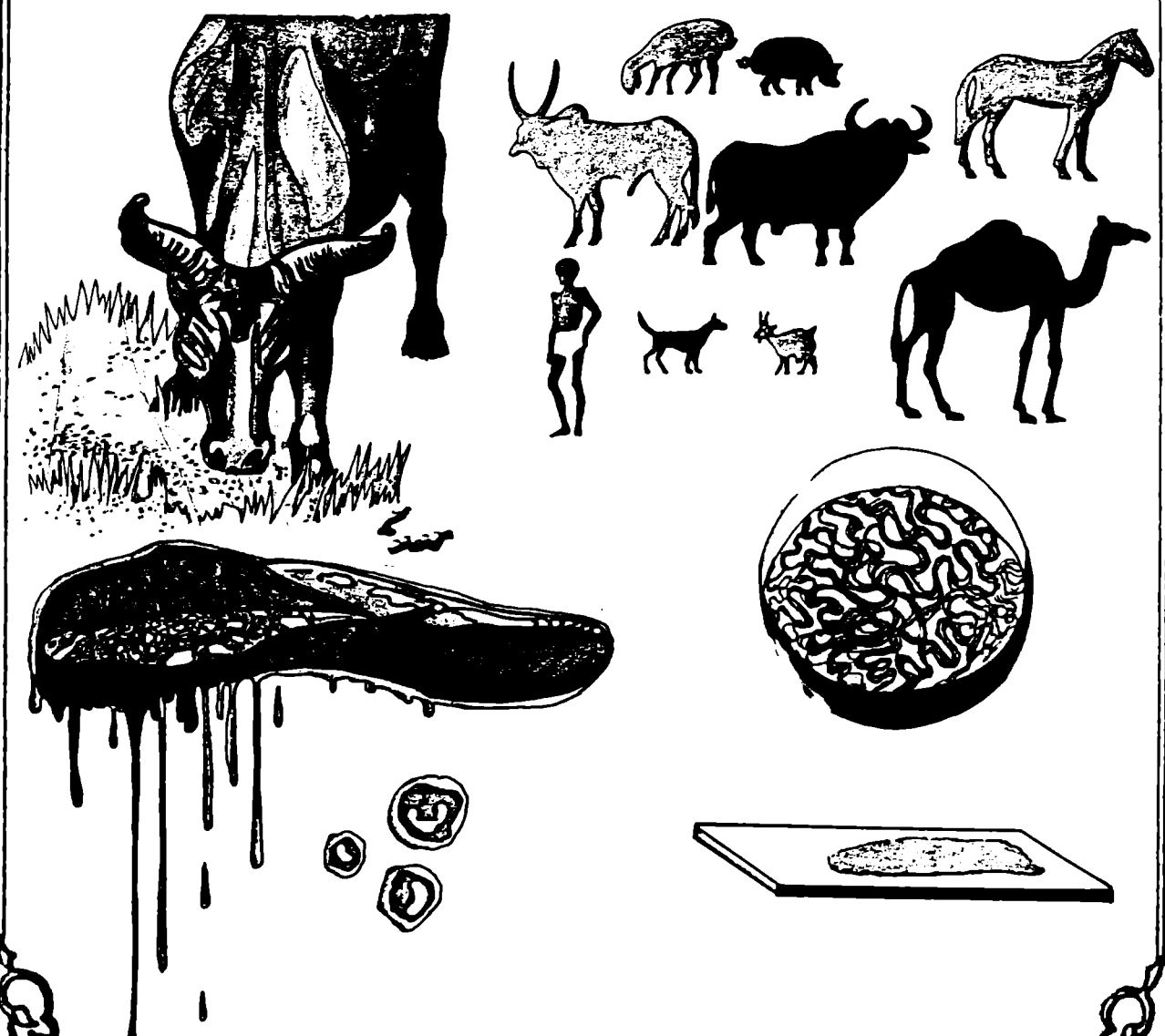
درمان :

تنها در شروع بیماری موثر است : تجویز سرم ، پنی سیلین ، سولفو نامید ها و -

تتراسیکلین .

کنترل :

واکسیناسیون ، پیشگیری ، با سرم ، جلوگیری از چرای دامها در مناطق آلوده ، ممنوعیت ذبح یا باز کردن لاشه دامهای آلوده ، از بین بردن لاشه ها از طریق سوزاندن ، چون چال کردن در زمین کافی نیست (اسپور ها دو باره در کف زمین ظاهر شده و توسط کرمهای خاکی ، یا طبقات آبدار زیر زمینی انتقال می یابند) .

تصاویر مربوط به بیماری شاربین

انتشار جغرافیائی

افریقا ، آسیا ، اروپا و امریکای جنوبی . گزارشاتی از امریکای شمالی و استرالیا به ثبت رسیده است .

منشاء آلودگی

گاو و سایر دامهای اهلی زوج سمی (گوسفند ، بز ، خوک و شتر) و دامهای وحشی (گاو - میش وحشی ، بز های کوهی ، غزال ، گوزن یا لدار ، گاو میش کوهاندار ، فیل ، گراز وحشی و انواع خوک) ، ناقلین ویروس بیمار یا بهبود یافته ، یا آنهایی که هیچگونه علائمی از خود نشان نمیدهند ، منشاء آلودگی را تشکیل می دهند .

عامل بیماری

ویروس تب برفکی (پیکورنا ویروس) : ۷ تیپ که از نظر ایمنی شناسی مشخص هستند و - چندین سر و تیپ مشخص عامل بیماری هستند و ویروس در نقطه نفوذ (وزیکول اولیه) تکثیر پیدا کرده سپس در خون ، عضلات ، غده های لنفاوی ، مغز استخوان و ارگانهای داخلی پخش شده و در آفت عای ثانویه در مخاطات و در نواحی خاص پوست تجمع می یابد .

روش انتقال :

تماس مستقیم با دامهای مبتلا (حتی در دوره انکو باسیون) یا تماس غیر مستقیم با اشیاء - آلوده ، غذای آلوده ، چاه ها ، آبخوریها ، تجهیزات ، کیسه ها ، شیر ، ضایعات کشتاری ، علوفه و خاک آلوده . انسان ممکن است ویروس را از طریق وسایط نقلیه ، پاها و لباس از یک گله آلوده بیک گله سالم منتقل نماید .

نحوه ورود عامل بیماری به بدن :

دستگاه گوارش ، دستگاه تنفس ، از طریق جلد (پوست زخمی) و از طریق اندامهای

تناسلی یا جفت ویروس وارد بدن می شود .
بزرگترین خطر آلودگی :

در نواحی ای که هیچگونه کنترل دامپزشکی روی گله ها یا بازارهای دامی و نواحی حوزه ای وجود ندارد، آیین خطر بیشتر است . آیین بیماری در دامهای جوانتر و نژادهای وارداتی حتی در دامهای خوب تغذیه شده فراوان دیده می شود .
گونه های اصلی مستعد به بیماری :

همه دامهای زوج سمی: گاو ها ، خوکها ، گوسفندان ، بز ها ، گاو میش ها ، شتر ها مستعد به بیماری هستند . انسان تنها در موارد استثنائی به بیماری مبتلا می شود .
دوره کمون بیماری :

۲-۷ روز و بندرت بیشتر از آن .
یافته های در مانگامی :

شرایط کلی دام معمولاً "خیلی تحت تاثیر قرار نمیگیرد . تب معمولاً" تنها در شروع بیماری است . ریزش فراوان بزاق ، کاهش اشتها ، و سپس پیدایش وزیکولهای آفتوز (از چند میلیمتر تا ۵ سانتیمتر) که بالاخره در ناحیه زبان، لثه ها ، لبها ، کام ، سطول داخلی دهان ، فضاها بین انگشتی و سر پستانک می ترکند ، لنگش و افسردگی مشهود است . گرفتاریهای ناشی از عفونت های ثانویه عبارتند از : ورم معدی ، روده ای ، برونکوپنومونی ، پدودرما تیت و ورم پستان مرگ معمولاً پائین است ولی دامها وزن خود را از دست میدهند . اشکال بدخیم آیین بیماری نیز وجود دارد . سقط جنین در آیین بیماری دیده می شود .
تغییرات آسیب شناسی :

وزیکول دار شدن و زخمی شدن همه ۴ مخاطات بویژه مخاطات دهان ، سطح پشتی زبان ، فضا های بین انگشتی ، سر پستانک ها ، شکمبه ، روده ، میوکار دیت (نوارهای ببری در قلب) ، تپش

در روی مخاطات و سرروز .

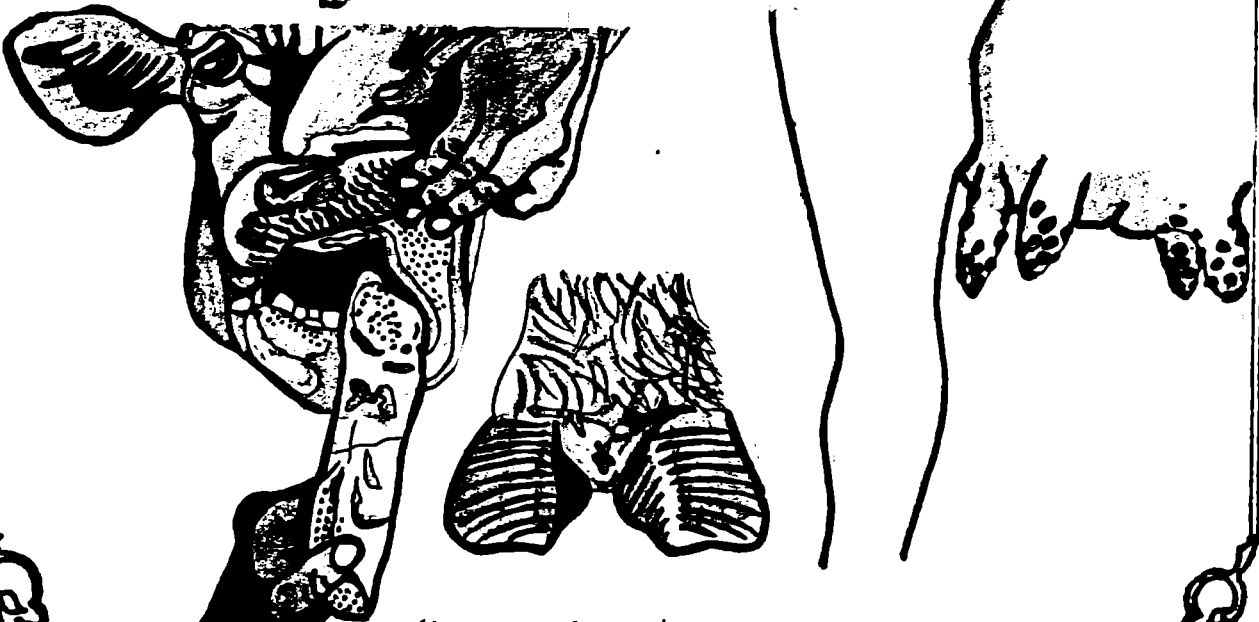
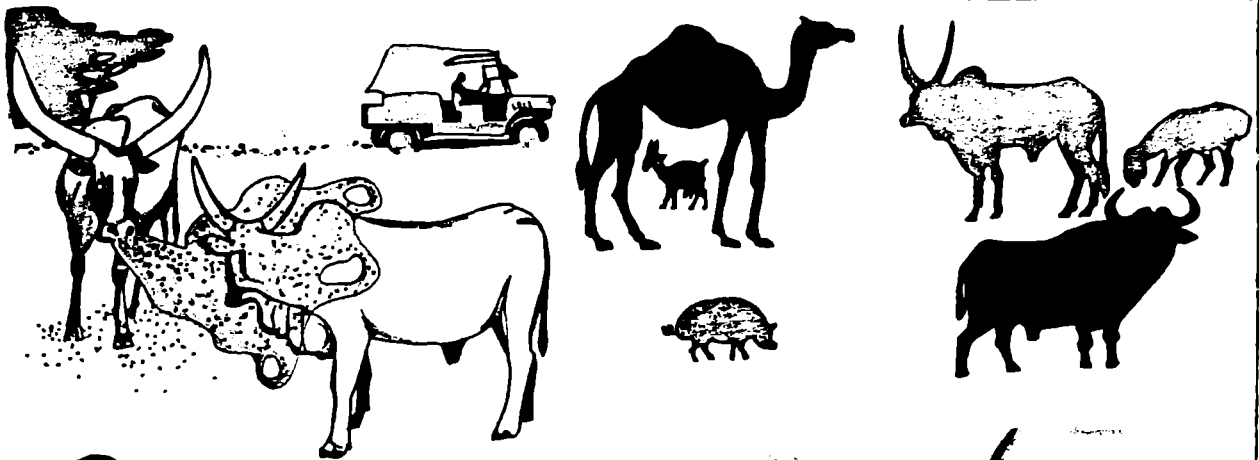
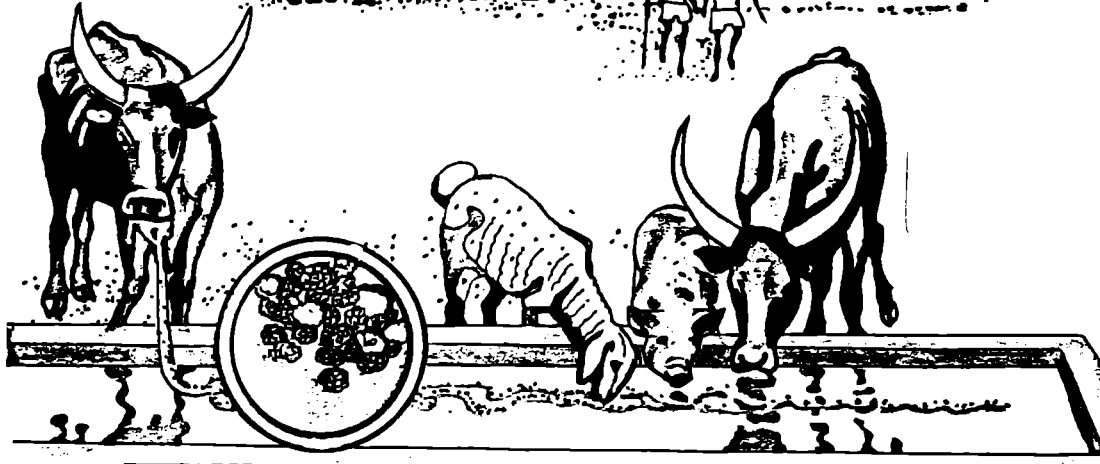
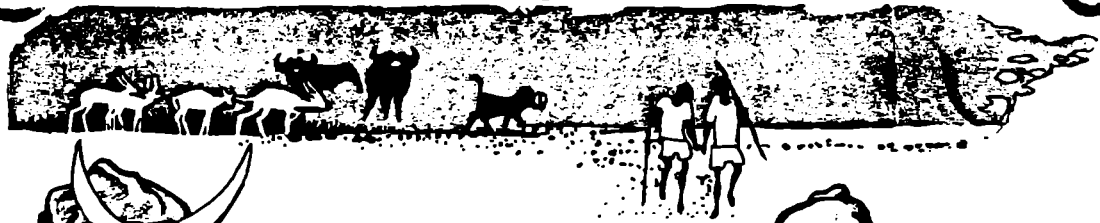
تشخیص آزمایشگاهی

تلقیح به گاو های سالم (ایجاد زخم در بافت پوششی زبان) ، تلقیح به صفاق نوزادان موش یا به بالشتکهای پای خوکچه هندی ، تست ثبوت عناصر مکمل ، تست خنثی سازی سرم .
در مان :

در مان علامتی است ولی قابل توصیه نمیباشد .

کنترل :

واکسیناسیون گاو ها ، گوسفندان و بزهای بالاتر از ۳ ماه سن ، کنترل بهداشتی دامداریها ضد عفونی ساختمانها دامها (آهک یا فورمالسین) نابود ساختن لاشه ها ، محدود کردن تردد به نواحی که بیماری برای اولین بار در آنجا ظاهر میشود . ایجاد کمربند بهداشتی بـا واکسیناسیون ، قرنطینه ، ممنوعیت فروش دام در نواحی آلوده .

تصاویر مربوط به بیماری تب برفکی

۱۴ - هاری (Rabies)

انتشار جغرافیائی : جهانی

به غیر از استرالیا و چند کشور دیگر (مثل انگلستان) .

منشاء آلودگی

سگها ، شغالها ، روباهها ، کفتارها ، نمس هندی ، خفاشها ، و سایر پستانداران وحشی که بیمار بوده یا بندرت ناقلین مخفی جرم عفونی منشاء آلودگی محسوب میشوند .
عامل بیماری :

ویروس هاری (رامبدو ویروس) : این ویروس در سیستم عصبی لکالیزه شده و براحتی بداخل بزاق راه می یابد . در محیط بیرون در مدت چند دقیقه از بین می رود ولی در اندامها ، حتی در بافت گندیده چندین روز زنده می ماند .
روش انتقال :

از طریق گاز گرفتن دامهای مبتلا (حتی در دوره کمون ، یا ناقلین مخفی) ، بندرت از طریق استنشاق ویروس که در مدفوع خفاشها که در لانه آنها قرار دارد (بطریق آئرسول) انتقال صورت می گیرد .
نحوه ورود عامل بیماری به بدن :

از طریق پوست ، دستگاه تنفسی ، و بندرت از طریق جفت .

بزرگترین خطر آلودگی :

در اماکنی که سگ های ولگرد یا شغالها و غیره مستعد بوده و احتمالاً منبع ویروس بشمار می روند .

گونه های اصلی مستعد به بیماری :

سگها ، گاوها ، گوسفندان ، بزها ، اسبها ، الاغها ، خوکها ، گربه ها ، انسان .
همه دامهای خونگرم نسبت بیماری حساس هستند .

دوره کمون بیماری :

از ده روز تا چندین ماه (معمولاً بین ۶۰-۲۱ روز) .

یافته های درمانگاری :

در سگ دوره ظهور اولین علائم بیماری (۳-۱ روز) عبارتند از: تغییر رفتار ، کاهش اشتها
افسردگی و افزایش درجه حرارت بدن ، دوره نهفته بیماری بدنبال آن آمده و ممکن است بشکل
خشم دام مبتلا و یا شکل فلجی ظاهر شود . فرم خشمگینی : دام " دیوانه " است ، غیر منطقی
شده بدون دلیل حمله میکند ، غیر مصمانه راه می رود ، ولی هشیار است با یک حالت عصبانیت
مردمکها متسع شده بندرت بیش از ده روز زنده میماند . مرگ با فلجی پیشرفته توأم میگردد .
فرم فلجی : فلجی زود رس عضلات حنجره و عضلات جوشی (فلجی عضلات خنجره و تارهای صوتی
باعث فقدان صدا میشود .) فک پایین آویزان شده ترشح بزاق افزایش می یابد . اغما و مرگ
در عرض چند روز یا چند ساعت فرا می رسد . در گاوها : عدم توانائی در بلع ، کولیک ، صدای
نعره ، حالت تهاجم با واکنشهای خشمگینانه پس از تحریکات کوچک ، لرزش های عضلانی کانونی
یا عمومی ، لاخره فلجی پیشرونده .

تغییرات آسیب شناسی بدن :

مننگو آنفالو میلیت توأم با حضور (میکروسکوپی) گنجیدگی های سلولی که بنام اجسام
Negri نامیده میشوند مخصوصاً " نزدیک شاخ Ammon (مغز) ، در غلافخواران ، اینسن
گنجیدگیها در سلولهای پور کنژ مخچه نیز یافت میشود .

تشخیص آزمایشگاهی :

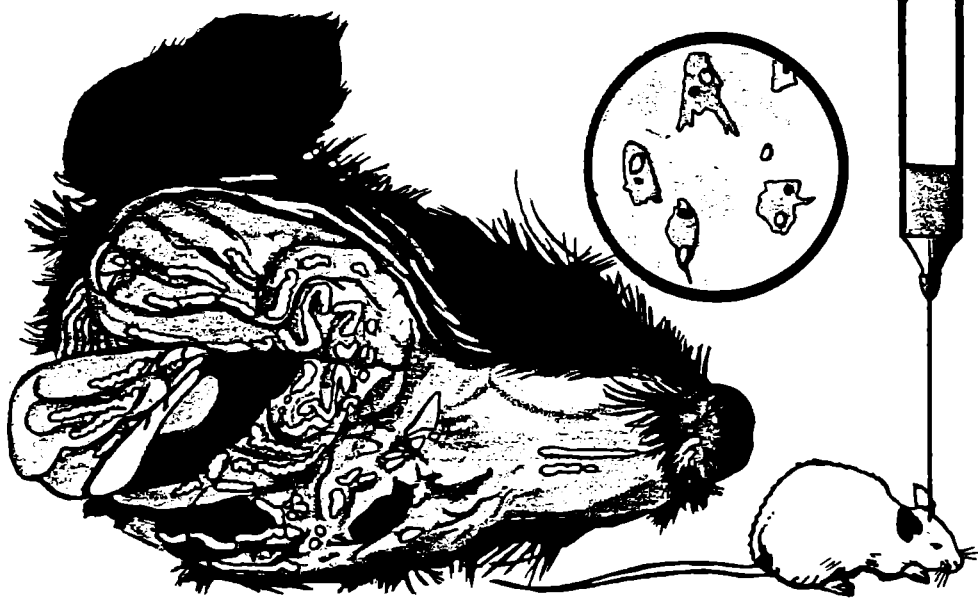
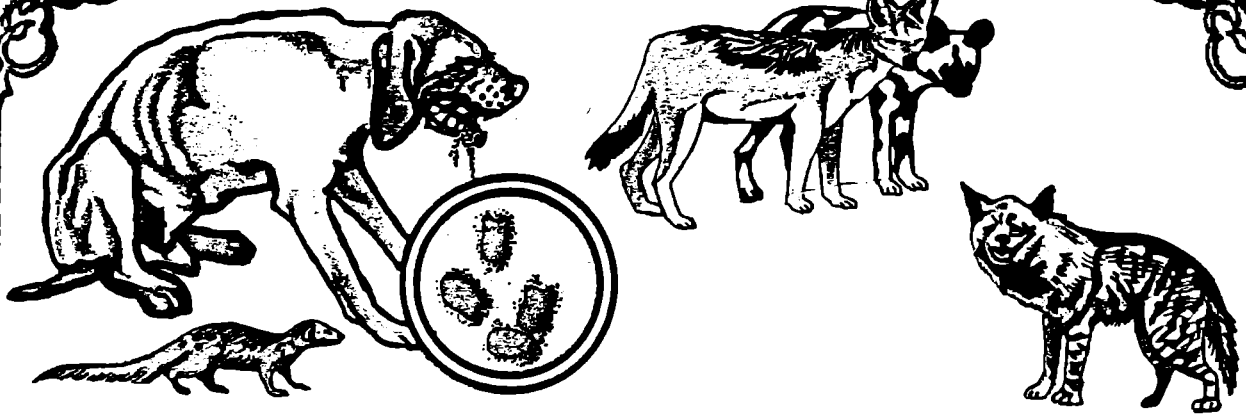
مشاهده اجسام نگری در بافت شناسی ، تست پاد تن درخشان ، تلقیح بداخل مغز یا زبان بچه موشها ، سنجابها ، یا خرگوشها .

درمان :

درمان موثری شناخته نشده است .

کنترل :

کنترل حیوانات وحشی که ناقل بالقوه و بیروس هستند ، گرفتن سگهای ولگرد ، واکسیناسیون سگهای اهلی ، واکسیناسیون گاو ها در نواحی شدیداً " آلوده آنزوتیک " ، کشتار همه دامهای هار شده ، در صورت مشکوک بودن نسبت به گزش دامی از سوی یک حیوان هار ، آنها را نباید کشت ، بلکه باید مدت ۱۰ روز تحت نظارت داشت .

تصاویر مربوط به بیماری هاری

۱۵- سالمونلوز

انتشار جغرافیائی : جهانی

منشاء آلودگی :

گونه های بسیاری از دامهای اهلی و وحشی (مخصوصاً " جوجه ها ، خوکها ، گاو ها ، سگها ،
وموشهای صحرائی) که بیمار بوده و بظاهر سالم باشند . انسان نیز میتواند ناقل باشد .

عامل بیماری :

با کتریهای متعلق به گروه سالمونلا : ارگانیسهای میکروسکوپی گرم منفی هستند که تشکیل
اسپور نمیدهند . و اغلب در دستگاه گوارشی دامهای آلوده زندگی میکنند . آنها میتوانند برای
ماهها در آب و غذا زندگی کنند . صد هاسوییه از آن وجود دارد .

روش انتقال :

از طریق آب ، علوفه خشبی یا سایر غذا ها که توسط مدفوع ، ادرار ، خون ناقلین آلوده
شده باشد ، منتقل میشود . سگها ، سوسکها و سایر حشرات همچنین جوندگان وحشی و
پرندگان میتوانند براحتی سالمونلا ها را در محیط پخش نموده باعث آلودگی غذا و آب شوند .
از طریق مصرف گوشت های مبتلا ، تخم مرغها ، شیر یا غذا های آلوده بیماری انتقال سیابد
نحوه ورود عامل بیماری به بدن :

دستگاه گوارش . سالمونلاها از روده به خون عبور نموده و به ارگانسیم حمله ورمی شوند
آنها ممکن است در غدد لنفاوی ، کبد ، کیسه صفرا ، وطحال (ناقلین بهبود یافته یا سالم) -
لکالیزه شوند .

بزرگترین خطر آلودگی :

در فصول خشک که مگسها در اجتماعات دامهای پرورشی که فاقد احتیاطات بهداشتی

هستند و در شرایط متراکم و پر جمعیت همچنین در دامهای جوان در فارمهای بسته (جوجه ها و خرگوشها) بیماری زیاد دیده میشود . این بیماری همچنین در شرایط دسترسی (حمل و نقل ، زایمان و بیماری ها) یا کمبود های تغذیه ای بچشم میخورد .
گونه های اصلی مستعد به بیماری :

گاو ، گاو میش ها ، گوسفندان ، بز ها ، خوکها ، اسب ها ، شتر های تندرو ، جوجه ها
خرگوشها و انسان .
دوره کمون بیماری :

از ۱۲ ساعت تا چندین روز .
یافته های درمانگاهی :

سندرمهای مختلفی هستند الف : شکل سپتی سمیک درگوساله ها و بچه خوکها ، باتب بالا
افسردگی ، مرگ در معرض ۲۴ تا ۴۸ ساعت . ب) فرم روده ای (شایعترین نوع) : تب ، کاهش
اشتها ، اسهال آبکی با مخاط و خون ، درد روده ای ، تشنگی ، گرفتاریهای احتمالی برونشی و ریوی
و عصبی ، گانگرنه شدن اندامهای انتهایی ، (گوشها ، دم ، پاها) ، تورم مفصلی ، سقط جنین .
ج) شکل تخفیف حدت یافته . د) شکل مزمن ، که اغلب در خوکها شایع بوده و در آن اسهال
مداوم ، کاهش وزن ، تب غیر منظم ، گرفتگی راست معده ریب میشود . ه) فرم بدون علامت
بیماری : در انسان ورم معدی روده ای خفیف تا شکل تبار حاد و کشنده . (نظیر عفونتهای
منتقله از غذا) ، تیفوئید و تب های پاراتیفوئیدی) .
تغییرات آسیب شناسی بدن :

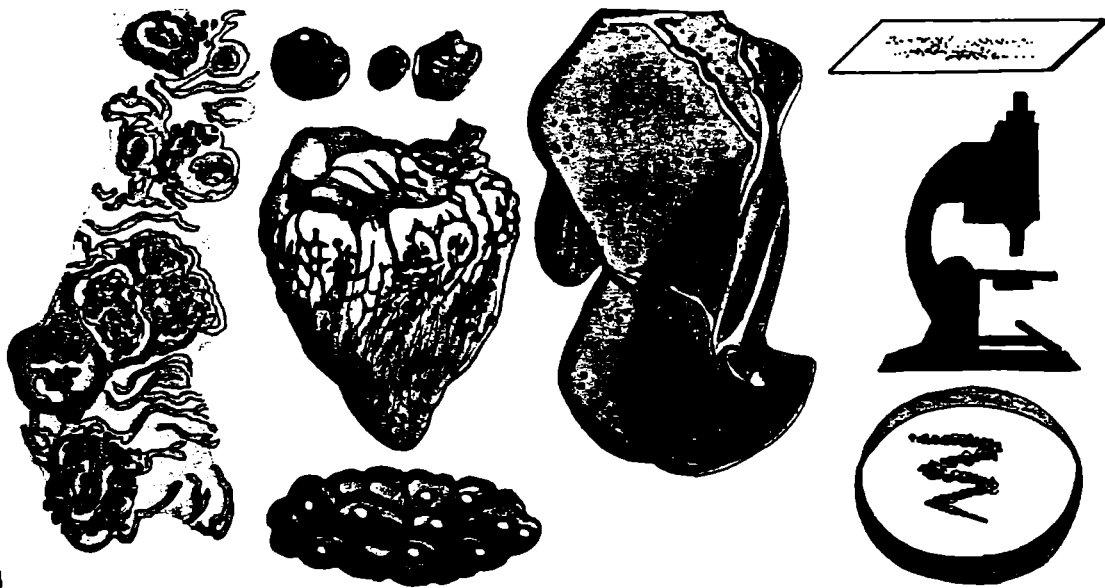
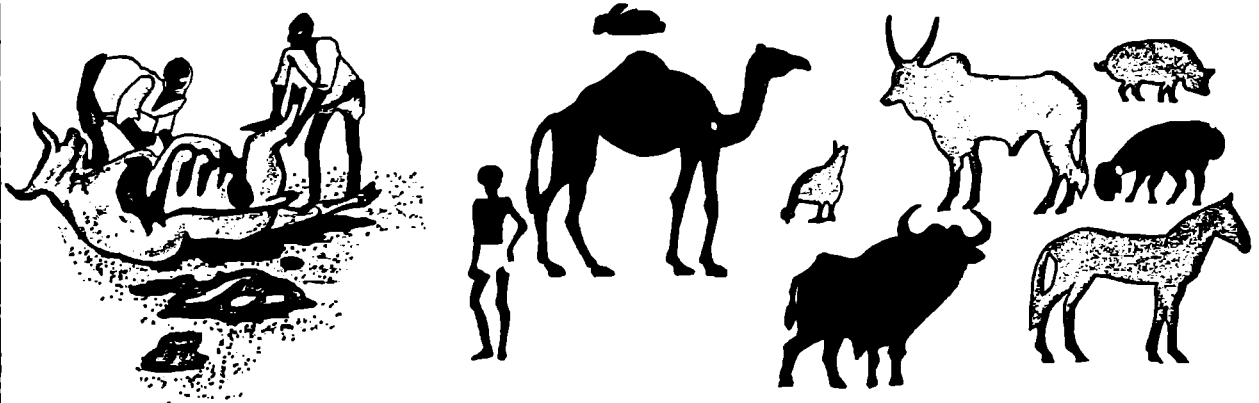
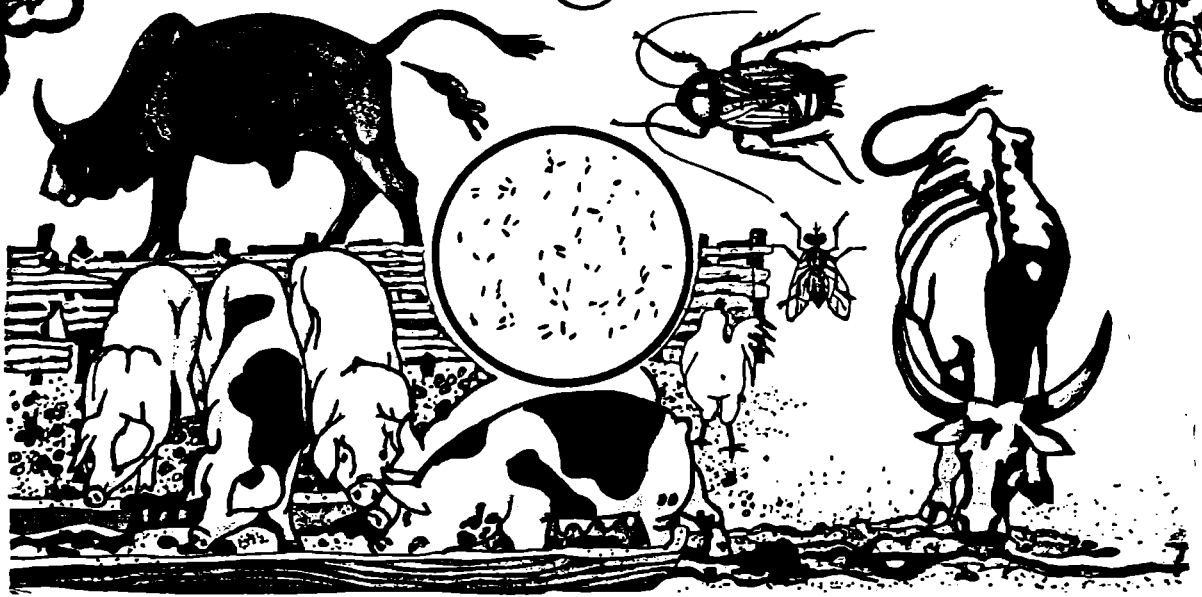
در اشکال سپتی سمیک : خونریزی های سر سوزنی در مخاطات و سرروز دیده میشود . در
شکل روده ای : از آنتریت نزله ای همراه با نقاط خونریزی سر سوزنی در مخاطات گرفته تا شکل
زخم شدگیهای مربوط به به آنتریت هموراژیک دیده می شود . مدفوع آبکی با بوی گندیده و سـرخ

شدن شیر دان ، عظم و خونریزی غدد لنفاوی روده بند ، عظم کیسه صفرا ، کبد وطحال خونریزی های سر سوزنی در قلب و کلیه (های خوک) و سایر ارگانها . در اشکال مزمن ، نواحی نکروز در روده کور و قولون ، استنوز راست روده در خوک ها .
تشخیص آزمایشگاهی

مشکل است . جدا سازی سالمونلا ها از مدفوع ، خون و ارگانهای داخلی (روده کورو غدد لنفاوی روده بند ، کیسه صفرا و کبد) از طریق کشت . سرآگلوتیناسیون ، تست شبت عناصر مکمل .
درمان :

کلرامفنیکل ، تترا سیکلین ها ، نئومایسین ، فورانها ، برگرداندن آب بدن توسط محلول - هیپر یا ایزوتونیک بطریق تزریقی یا خوراکی .
کنترل :

بهداشت آب و غذا ، پاکسازی کامل و ضد عفونی اصطبلها ، نابود ساختن لاشه ها ، واکسیناسیون (همیشه موثر نیست) بچه خوکها ، گوساله ها و کره های ۲-۴ هفته سن ، کشف ناقلین ، جداسازی دامهای بیمار ، در رابطه با سلامت انسان : کشتار و بهداشت محیطی (مخصوصا " آب و توالی ها) .

تصاویر مربوط به بیماری سالمونلوز

۱۶- بیماری سل :

انتشار جغرافیائی : جهانی

منشاء آلودگی : گاو های مبتلا به سل حتی اگر علائم در مانگا هی آنها جزئی باشد، افراد مبتلا به سل باز، (اشکال ریوی یا جراحاتی که باکتری را در دستگاه تنفسرها میکنند)، طیور مبتلابه سل .
عامل بیماری :

باسیل سل (*Mycobacterium tuberculosis*) ، که بنام باسیل کخ نیز نامیده میشود : تیپ انسانی ، تیپ گاوی ، تیپ طیوری باسیل فوق وجود دارد . هر چند بدون اسپور است ولی نسبت به محیط خارج بسیار مقاوم است . باکتری گرم مثبت بوده - Alcohol-acid-fast است . اثر اشعه های خورشید آنها را براحتی از بین می برد .
روش انتقال :

از طریق استنشاق هوای آلوده به باکتری که از طریق سرفه دامهای بیمار یا گرد و غبار آلوده بوجود آمده باشد ، از طریق مصرف غذا ، شیر ، یا آب آلوده ، از طریق تماس با چرک آب دهان ، اکسودا ، ترشحات از مادر به جنین (اگر ضایعات بافتی در جفت باشند) از طریق جفت گیری (اگر ضایعات در دستگاه تناسلی باشند) .
نحوه ورود عامل بیماری به بدن :

جلد .
دستگاه تنفسی ، دستگاه گوارشی ، از طریق جفت ، از طریق دستگاه های تناسلی و بندرت از بزرگترین خطر آلودگی :

اغلب در دامهای جوان شایع بوده ، در شرایط بهداشتی پائین ، در جایگاه های پر تراکم ، با جیره ناصحیح ، همراه بیماریهای مضعف ، در همزیستی با دامهای مبتلانی که آلوده به سل باز هستند ، اتفاق می افتد .

گونه های اصلی مستعد به بیماری :

گاو ، خوک ، گاو میش ، مرغ ، گربه ، سگ ، انسان ، بندرت اسب ، گوسفند ، بز و شترها^ی

تندرو .

دوره کمون بیماری :

از ۲۰ روز تا چندین ماه .

یافته های درمانگاهی :

شروع بیماری ساکت بوده تب نا منظم و گذرا می باشد . گرفتاریهای اولیه ناشی از بیماری ابتداء دستگاه تنفسی و گوارش ، سیر تکاملی در جهت بهبودی چه در فاز ساکن بیماری و چه در روند های پس از شروع آن : سل مزمن مربوط به اندامها (ریه ها ، کلیه ها ، رحم ، سزپستانکها) یا فرم معمولی شده . (Generalized) اشکال ریوی : سرفه خشک ، کاهش بزاق تنگی نفس ، نفس نفس زدن و سایر تظاهرات غیرطبیعی که از طریق گوش شنیده میشود ، کاهش وزن ، اشکال مخفی : احتمال عودبیماری . اشکال روده ای : علائم نا مشخص ، اسهال ناپایدار ، بی اشتهائی و وجود گاز در روده ها . اشکال غده ای : اختلالات ناشی از فشردگی بدنبال غدد لنفاوی (اختلال در بلع و تنفس) . نفخ شکم ، استاز ورید و داج . سایر اشکال نادر : مربوط به اندامهای تناسلی ، پستان ، استخوانها ، اندامهای حرکتی ، پوست و غیره .

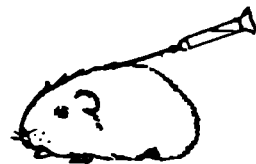
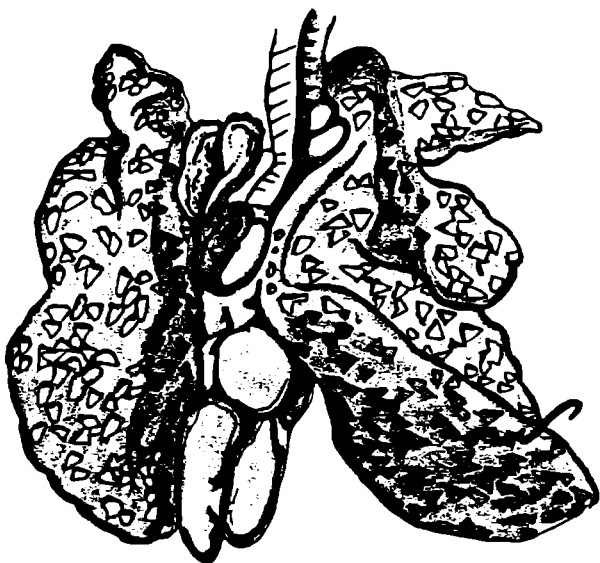
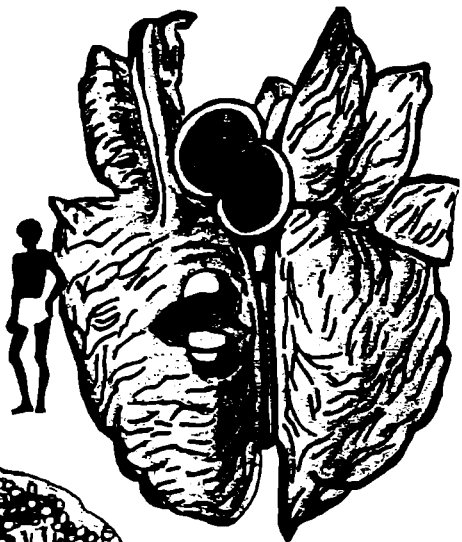
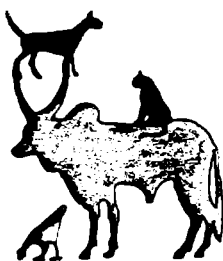
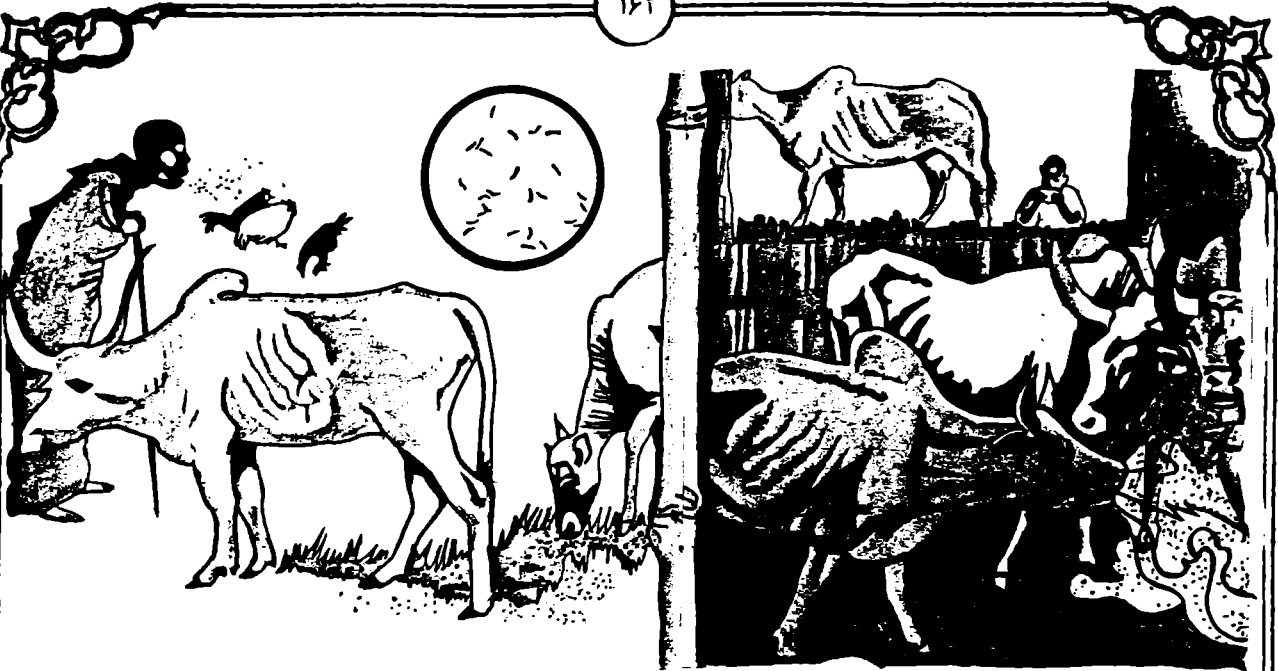
تغییرات آسیب شناسی :

وجود توبرکل (ندول کوچک) های بزرگ خاکستری متمایل به زرد که اندازه آنها از اندازه یک دانه ارزن تا یک مشت میرسد . این ندولها در اندامهای مبتلا به شکل مانون در آمده یا بشکل عمومی در می آید . تعداد و ابعاد آنها متغیر بوده و در مرکز خود پنیری است . آهکی شدن یا نرم شدگی ، گره دار شدن سرور ، ضخیم شدگی و چسپندگیهای سر و روی ، لنفاوئیت کازسوز ، مامیت و جراحات احتمالی در هر اندامی .

تشخیص آزمایشگاهی :

آزمایش میکروسکوپی مواد مشکوک با رنگ آمیزی زیل نیلسون، تست کشت ، تلقیح زیر جلدی ، خوکچه ۶ هندی خسر گوش ، واکنش بین جلدی در ناحیه گردن ، شانه ، یا چین دمی ،
آزمایش بافتی .
درمان :

تشخیص و خارج سازی مبتلایان (با تست توبر کولین) سالانه یا هر ۶ ماه یکبار
جدا سازی مبتلایان از سالمها کشتنار دامهای بیمار ، پرورش گوساله ها بدور از نواحی
آلوده ، واکسیناسیون (در مورد انسان) .

تصاویر مربوط به بیماری سل